

องค์ความรู้หลังการปฏิบัติงาน (After Action Review : AAR)

การใช้งานโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปโดย นางสาววิภาพรรณ ธาติ หน่วยงาน สำนักบัญชีและการเงิน

1. เป้าหมายของงาน

ในปี พ.ศ. 2560 – 2563 สำนักบัญชีและการเงิน ได้จัดทำโครงการปรับปรุงระบบสารสนเทศทางบัญชี โดยนำโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express มาใช้ทดแทน โปรแกรม Geneus for Dos ซึ่งล้าสมัย ใช้มานาน และไม่ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง วิธีการดำเนินงานคือให้คณะทำงานทดลองใช้โปรแกรมกับหน่วยงาน 1 หน่วยงาน ซึ่งคณะทำงานได้เลือก ออ.เขตบ้านโป่ง เนื่องจากมีกิจกรรมที่ครอบคลุมธุรกิจของ อ.อ.ป. ในหลายกิจกรรม เช่น การทำไม้สวนป่า การแปรรูปจากไม้สวนป่า การผลิตเฟอร์นิเจอร์ การจำหน่ายไม้สวนป่า การจำหน่ายไม้แปรรูป การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ เป็นต้น โดยทดลองบันทึกรายการทางบัญชีลงในโปรแกรมตามเมนูต่างๆ ที่ปรากฏในโปรแกรม ตั้งแต่การซื้อสินค้า , การจ่ายค่าใช้จ่าย , การขายสินค้า และ การรับรายได้ เมื่อการทดลองใช้โดยคณะทำงานเสร็จสิ้น ได้รายงานผลการดำเนินงานให้กับ อ.อ.ป. ทราบ และ ในปี พ.ศ. 2563 อ.อ.ป. ได้ทำการจัดซื้อโปรแกรมให้กับทุกหน่วยงานเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการใช้งาน ในปี พ.ศ. 2564

ปี พ.ศ. 2564 อ.อ.ป. อนุมัติให้ทุกหน่วยงานทดลองใช้โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express ควบคู่ไปกับการใช้โปรแกรมบัญชี Geneus for Dos จากการใช้งานดังกล่าว หน่วยงานสามารถปฏิบัติงานร่วมกับโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express ได้เป็นอย่างดี อ.อ.ป. จึงอนุมัติให้ใช้งานโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express ในปี 2565 เป็นต้นไป

อ.อ.ป. นำโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express มาใช้ในการปฏิบัติงานด้านบัญชีและการเงิน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 จนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป้าหมายในการนำโปรแกรดังกล่าวมาใช้ เพื่อให้ อ.อ.ป. สามารถ

1.1 นำโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป มาทดแทนโปรแกรมโปรแกรม Geneus for Dos ซึ่งล้าสมัย ใช้มานาน และไม่ได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.2 มีระบบปฏิบัติงานด้านบัญชีและการเงินที่ทันสมัยกว่าเดิม และสามารถต่อยอดไปสู่ระบบวางแผนทรัพยากรองค์กร (Enterprise Resource Planning : ERP) ได้

1.3 ผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชีและการเงินที่ใช้โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express ของหน่วยงาน สามารถบันทึกรายการทางบัญชีและการเงินได้ง่าย สะดวก และมีความถูกต้องมากขึ้น และจัดส่งข้อมูลทางบัญชีและการเงินให้กับผู้ตรวจบัญชีของ ส.บง.ได้ทันตามเวลาที่กำหนด

1.4 ผู้ตรวจบัญชีของ ส.บง.เมื่อได้รับข้อมูลจากหน่วยงาน สามารถตรวจสอบงบการเงินได้รวดเร็วมากขึ้น และจัดส่งงบการเงินของหน่วยงานให้กับผู้จัดทำงบการเงินของ อ.อ.ป. ก่อน หรือภายในเวลาที่กำหนด

1.5 ผู้จัดทำงบการเงินของ อ.อ.ป. นำข้อมูลที่ได้จากโปรแกรมมาจัดทำรายงานทางการเงินที่สำคัญ เช่น งบฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ และงบกระแสเงินสด โดยข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้ได้ทันทีที่มีการปรับปรุงแก้ไข

1.6 ผู้จัดทำงบการเงินจัดทำรายงานทางการเงินที่สำคัญของ อ.อ.ป. ได้ก่อน หรือภายในเวลาที่กรมบัญชีกลางกำหนด ตาม พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561

1.7 ผู้ตรวจสอบ/สอบทานงบการเงินของ อ.อ.ป. (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน: สตง.) สามารถตรวจสอบ/สอบทานงบการเงินของ อ.อ.ป. โดยมีข้อสังเกตงบการเงินที่ลดลง

1.8 ผู้บริหารสามารถนำรายงานทางการเงินที่สำคัญ เป็นข้อมูลในการตัดสินใจในการบริหารองค์กร และบริหารการเงินได้

2. ผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจริง

จากเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้นั้น เมื่อผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชีและการเงินคุ้นเคยกับโปรแกรมแล้ว พบว่า

2.1 ผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชีและการเงินของหน่วยงาน สามารถใช้โปรแกรมบัญชี Express ได้เป็นอย่างดี

2.2 ผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชีและการเงินของหน่วยงาน สามารถจัดส่งงบการเงินให้กับผู้ตรวจบัญชีของ ส.บง. ได้รวดเร็ว

2.3 ผู้ตรวจบัญชีของ ส.บง. สามารถตรวจสอบงบการเงินได้รวดเร็วมากขึ้น และสามารถจัดส่งงบการเงินของหน่วยงานให้กับผู้จัดทำงบการเงินของ อ.อ.ป. ก่อน หรือภายในเวลาที่กำหนด

2.4 ผู้จัดทำงบการเงินสามารถจัดทำรายงานทางการเงินที่สำคัญของ อ.อ.ป. ได้ก่อน หรือภายในเวลาที่กรมบัญชีกลางกำหนด ตาม พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561

2.5 การนำโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปมาใช้ ทำให้ ส.บง. ต้องนำข้อมูลทางบัญชีมาจัดระเบียบใหม่ โดยแบ่งหมวดหมู่ของผังบัญชีให้ชัดเจน สร้างรหัสกิจกรรมที่ครอบคลุมธุรกิจของ อ.อ.ป. ทั้งหมด เพื่อให้ง่ายต่อการจัดทำงบการเงิน และง่ายต่อการใช้งาน การค้นหา หรือการตรวจสอบข้อมูล อีกทั้งเปลี่ยนวิธีการทางบัญชีและขั้นตอนการบันทึกบัญชีเพื่อให้เป็นไปตามขั้นตอนของโปรแกรม ซึ่งนำไปสู่การปรับปรุงคู่มือปฏิบัติงานทางด้านบัญชีและการเงินใหม่ เพื่อให้หน่วยงานปฏิบัติงานด้านบัญชีและการเงินเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

3. ขั้นตอนที่ทำได้ดี

การปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชีและการเงินในการบันทึกรายการทางบัญชีจากโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express ในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมนูที่ใช้งานเป็นประจำ เช่น เมนูซื้อ เมนูขาย เมนูรับชำระหนี้ เมนูจ่ายชำระ สมุดรายวันต่างๆ รวมถึงมีความเข้าใจรหัสบัญชี รหัสกิจกรรม และวิธีการบันทึกรายการทางบัญชีที่ปรับเปลี่ยนใหม่ ทำให้การจัดทำรายงานทางการเงินที่สำคัญของ อ.อ.ป. มีความรวดเร็วมากขึ้น การค้นหาข้อผิดพลาดทำได้ง่าย และแก้ไขข้อผิดพลาดในการบันทึกรายการได้รวดเร็ว อธิบายได้ดังนี้

3.1 ผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชีและการเงิน สามารถใช้ในโปรแกรมตามที่ อ.อ.ป. กำหนดได้ทุกเมนู เช่น เมนูซื้อ เมนูขาย เมนูการเงิน เป็นต้น รวมถึงการนำเข้าข้อมูลพื้นฐานในระบบได้ เช่น ข้อมูลผู้จำหน่าย ข้อมูลลูกค้า เป็นต้น และนำมาใช้ตามขั้นตอนของระบบได้เป็นอย่างดี

3.2 ผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชีและการเงิน สามารถจัดทำงบการเงินของหน่วยงานโดยใช้ข้อมูลทางบัญชีและการเงินที่ได้จากโปรแกรมได้ในทันทีที่เปิดบัญชีของหน่วยงานเสร็จ

3.3 ผู้ตรวจสอบบัญชีของ ส.บง. สามารถตรวจสอบข้อมูลทางบัญชีและการเงินของหน่วยงานได้ในทันที และตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกรายการทางบัญชี และแก้ไขข้อผิดพลาดได้ในทันทีเช่นกัน

3.4 ผู้จัดทำงบการเงินของ อ.อ.ป. มีข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเพียงพอต่อการจัดทำรายงานทางการเงินที่สำคัญของ อ.อ.ป.

4. ขั้นตอนที่ทำไม่ได้

อ.อ.ป. เริ่มใช้โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express เต็มรูปแบบมาตั้งแต่ พ.ศ. 2565 ในระยะเวลาดังกล่าว เป็นช่วงเวลาที่ผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชีและการเงินต้องปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานของตน จึงทำให้เกิดการดำเนินงานที่ทำไม่ได้ ดังนี้

4.1 ในช่วงเริ่มต้นการใช้งานโปรแกรม เนื่องจากผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชีและการเงิน ค่อนข้างเคยกับการใช้โปรแกรม Geneus for Dos ซึ่งมีขั้นตอนการบันทึกรายการทางบัญชีที่แตกต่างจากโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express ทำให้ อ.อ.ป. ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการทำงาน ขั้นตอนการบันทึกรายการ รวมถึงแก้ไขปรับปรุงผังบัญชี รหัสกิจกรรม และข้อมูลพื้นฐานที่ใช้ในโปรแกรมทั้งหมด เพื่อเตรียมการสำหรับโปรแกรมใหม่ที่นำมาใช้ และเป็นการให้ผู้ปฏิบัติงาน ค่อนข้างเคยกับการทำงานที่เป็นระบบเหมือนธุรกิจทั่วไป โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการบันทึกการขาย รายได้ ค่าใช้จ่าย การรับจ่ายเงินต่างๆ

การปรับเปลี่ยนดังกล่าว ส่งผลให้ในช่วงเริ่มต้นการใช้งานโปรแกรม ผู้ปฏิบัติงานเกิดปัญหาจากขั้นตอนการบันทึกรายการทางบัญชีและการใช้งานระบบ ซึ่งปัญหาที่เกิดจากการทำงานระบบ เป็นปัญหาทางเทคนิคของโปรแกรมนั้น Express มีการให้บริการ Help desk โดย Express เป็นผู้ดำเนินงานร่วมกับผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ส่วนปัญหาที่เกิดจากการบันทึกรายการทางบัญชี ส.บง. ได้ออกนโยบายและปรับปรุงขั้นตอนการบันทึกบัญชี โดยให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปและมาตรฐานการรายงานทางการเงิน และจัดทำเป็นคู่มือการปฏิบัติงานทางด้านบัญชีและการเงิน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานศึกษาและทำความเข้าใจวิธีการทางบัญชีที่นำมาใช้กับโปรแกรม

4.2 ปัจจุบันผู้ปฏิบัติงานมีความคุ้นเคยกับโปรแกรมบัญชีดังกล่าวแล้ว ปัญหาหรือขั้นตอนที่ทำไม่ได้ส่วนใหญ่จึงเกิดจากการบันทึกการผิดพลาด ทั้งการบันทึกรหัสบัญชี หรือรหัสกิจกรรมผิด หรือการบันทึกรายการไม่เป็นไปตามคู่มือปฏิบัติงาน ซึ่งผู้ปฏิบัติงานจะต้องตรวจสอบข้อมูลจากหน่วยงานต้นทาง (สวนป่า) หรือหน่วยงานผลิต และศึกษาวิธีการทางบัญชีในคู่มือปฏิบัติงานไปพร้อมกัน และเมื่อข้อมูลมาถึงผู้ตรวจสอบของ ส.บง. ที่ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของการบันทึกรายการและรวบรวมข้อมูลของแต่ละภาค เพื่อจัดส่งให้กับผู้จัดทำงบการเงินรวมของ อ.อ.ป. เพื่อจัดทำรายงานทางการเงินที่สำคัญต่อไป

4.3 เมื่อข้อมูลของหน่วยงานมาถึงผู้จัดทำงบการเงินของ อ.อ.ป. ต้องตรวจสอบอีกครั้ง ก่อนนำไปรวมเป็นข้อมูลของ อ.อ.ป. ซึ่งยังคงพบข้อผิดพลาดจากการบันทึกรายการ และความเข้าใจในขั้นตอนการบันทึกรายการ โดยส่วนใหญ่เป็นรายการที่ไม่ได้เกิดขึ้นประจำ หรือเป็นรายการที่ยังไม่มีในคู่มือปฏิบัติงาน หรือเป็นรายการที่ผู้ปฏิบัติงาน

/ไม่ได้คาด ...

ไม่ได้คาดการณ์ถึงเหตุการณ์ดังกล่าวไว้ หรือเป็นรายการที่มีในคู่มือปฏิบัติงานแต่รายละเอียดการบันทึกรายการไม่ชัดเจนหรือไม่ครอบคลุมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมด รวมถึงการบันทึกรายการทางบัญชีที่เกิดจากความผิดพลาดของผู้ปฏิบัติงานเอง หรือการแจ้งโอนรายการทางบัญชีระหว่างหน่วยงานที่คลาดเคลื่อน เป็นต้น

4.4 การปรับปรุงรายการทางบัญชีของ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) งบการเงินของ อ.อ.ป. จะสมบูรณ์ ถูกต้อง และครบถ้วน ต่อเมื่อได้รับการตรวจสอบ/สอบทานจาก สตง. เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ พ.ศ. 2499 ที่กำหนดให้ สตง. เป็นผู้ตรวจสอบ/สอบทาน ปัจจุบันการปรับปรุงรายการของ สตง. ส่วนใหญ่เป็นการแก้ไขหมวดหมู่ของรายการทางบัญชี ซึ่งแก้ไขตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป หมายความว่าโดยรวมแล้ว อ.อ.ป. สามารถจัดทำรายงานทางการเงินที่สำคัญได้ถูกต้องในระดับที่ดี

5. อุปสรรค/ข้อจำกัด/ข้อขัดข้องที่พบระหว่างปฏิบัติงาน

โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express เป็นโปรแกรมที่ใช้งานง่ายและไม่ซับซ้อน แต่ทั้งนี้ยังมีข้อจำกัดที่ไม่สามารถนำมาใช้งานกับ อ.อ.ป. ได้ครบถ้วน เนื่องจาก

5.1 อ.อ.ป. เป็นองค์กรที่มีความซับซ้อนของการผลิต การจัดจำหน่าย และรายได้ ทั้งสินค้าที่มีจำนวนมาก และมีรูปแบบการจำหน่ายแตกต่างกัน หรือ สายการผลิตที่มีทั้งการปลูกสร้างสวนป่า การทำไม้ท่อน การทำไม้แปรรูป การทำผลิตภัณฑ์ อีกทั้งมีรายได้จากการท่องเที่ยวที่วิธีการทางบัญชีแตกต่างจากการผลิตโดยสิ้นเชิง โปรแกรม Express เป็นโปรแกรมที่เหมาะสมกับธุรกิจขนาดเล็กและธุรกิจที่มีการดำเนินงานไม่ซับซ้อน จึงไม่สามารถรองรับธุรกิจทั้งหมดของ อ.อ.ป. ได้

5.2 อ.อ.ป. มีหน่วยงานสาขาจำนวนมาก และวิธีการทางบัญชีโดยลักษณะของธุรกิจของ อ.อ.ป. จะเริ่มจากหน่วยงานสวนป่าที่เป็นหน่วยผลิต แต่นำมาปรับใช้โดยบันทึกรายการจากหน่วยงานเขต ซึ่งเป็นหน่วยงานลำดับที่ 2 (สวนป่า -> เขต -> ภาค -> อ.อ.ป.) จึงต้องมีการใช้งานโปรแกรม โดยให้หน่วยงานเขตเป็นผู้จัดทำข้อมูลทางบัญชีและการเงินของสวนป่า และจัดส่งข้อมูลโดยรวมให้กับ อ.อ.ป.

5.3 จากการที่ อ.อ.ป. มีหน่วยงานจำนวนมาก ข้อมูลที่ต้องนำเข้าระบบจึงมีปริมาณที่มาก เมื่อข้อมูลจากทุกหน่วยงานมารวมอยู่ที่ อ.อ.ป. จึงทำให้ประสิทธิภาพของโปรแกรมในการประมวลผลข้อมูลโดยรวมของ อ.อ.ป. ในสำนักงานกลางลดลง อีกทั้งประสิทธิภาพของเครื่องมือที่ใช้ในสำนักงานกลางไม่เพียงพอในการรองรับข้อมูลของทุกหน่วยงาน ซึ่งส่งผลต่อการทำงานของโปรแกรมเช่นกัน

5.4 แม้โปรแกรมมีรายงานทางการเงินจำนวนมากให้เลือกใช้ และรองรับการจัดทำงบการเงินที่เป็นขององค์กรโดยเฉพาะได้ แต่เนื่องจาก อ.อ.ป. มีผังบัญชีจำนวนมาก การจัดทำงบการเงินในระบบเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป จึงมีวิธีการดำเนินงานที่ต้องใช้ความละเอียดรอบคอบอย่างมาก อีกทั้งมีความยุ่งยากและซับซ้อนจากรายละเอียดของผังบัญชีด้วย ดังนั้นจึงต้องนำข้อมูลออกจากโปรแกรมในรูปแบบของงบการเงินที่แยกรายการทางบัญชี และนำมาจัดทำใหม่นอกโปรแกรม เพื่อให้ได้รูปแบบของรายงานทางการเงินที่ถูกต้องตรงตามมาตรฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป

5.5 การที่ อ.อ.ป. ใช้โปรแกรมไม่ครบทุกเมนูจึงทำให้ไม่สามารถใช้รายงานบางระบบได้ เช่น รายงานสินค้าคงเหลือ รายงานทรัพย์สินพร้อมค่าเสื่อมราคา เป็นต้น

5.6 โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป มีการจัดทำรายงานทางภาษีให้กับผู้ใช้งาน เช่น รายงานภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย รายงานภาษีซื้อ รายงานภาษีขาย เป็นต้น แต่ อ.อ.ป. ไม่ได้นำรายงานดังกล่าวมาใช้ เนื่องจากวิธีปฏิบัติทางภาษีของ อ.อ.ป. มีแนวทางการคำนวณภาษีหลายแนวทาง ทั้งการคำนวณแบบรวมภาษี และคำนวณแบบแยกภาษี ซึ่งเป็นข้อจำกัดของโปรแกรมที่ไม่สามารถจัดทำรายงานภาษีจากวิธีการคำนวณภาษีแบบหลากหลายได้ หาก อ.อ.ป. ต้องการใช้งานรายงานนี้ ต้องดำเนินการปรับปรุงนโยบายด้านภาษีขององค์กรให้เป็นไปในแนวทางเดียวกันก่อน โปรแกรมจึงจะสามารถจัดทำรายงานทางภาษีได้

6. ประเด็นที่ได้เรียนรู้

การปฏิบัติงานด้านบัญชีและการเงิน โดยการนำโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express มาช่วยในการบันทึกรายการทางบัญชีและการเงิน ทำให้หน่วยงานมีการปรับเปลี่ยนวิธีการ ขั้นตอนการดำเนินงานในหลายๆ ด้าน เพื่อให้โปรแกรมแสดงข้อมูลทางบัญชีการเงินที่ถูกต้อง และมาจัดทำงบการเงินต่างๆ ได้ ซึ่งการปรับเปลี่ยนเหล่านี้ นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในหลายๆ ด้าน ตัวอย่างเช่น

6.1 การบันทึกรายการทางบัญชีแบบเป็นขั้นตอน ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจการทำงานที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น เช่น จากเดิมบันทึกรายการทางบัญชีในสมุดรายวัน เมื่อนำโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express มาใช้ ซึ่งมีเมนูแยกเป็นส่วนๆ จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการบันทึกรายการจากสมุดรายวัน เป็นการบันทึกรายการในเมนู เช่น รายการขายสินค้าบันทึกในเมนูขาย รายการรายได้บันทึกในเมนูรายได้อื่น รายการซื้อสินค้าบันทึกในเมนูซื้อ เป็นต้น ก่อนการดำเนินงานตามเมนู โปรแกรมกำหนดให้บันทึกข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้ในโปรแกรมก่อน เช่น เลขเอกสาร รหัสลูกค้า (ลูกค้า) รหัสสินค้า รหัสหน่วยงาน เป็นต้น การบันทึกรายการพื้นฐานนี้ ทำให้หน่วยงานมีฐานข้อมูลของลูกค้า ผู้จัดการให้มียุทธศาสตร์ในการจัดเก็บข้อมูลที่ชัดเจน สามารถนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์ลักษณะของลูกค้าหรือผู้จัดการได้ รวมถึงต่อยอดไปสู่การวางระบบสำหรับพัฒนาระบบวางแผนทรัพยากรองค์กร (Enterprise Resource Planning : ERP) ได้

6.2 การจัดทำคู่มือปฏิบัติทางบัญชีและการเงินที่ครอบคลุมการทำงานแต่ละขั้นตอนของ อ.อ.ป. เพื่อความถูกต้องในการดำเนินงานตามขั้นตอนของโปรแกรม และความครบถ้วนของการบันทึกรายการทางบัญชี คณะทำงานได้กำหนดวิธีการและขั้นตอนการบันทึกบัญชีต่างๆ โดยนำมาตราฐานการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป และมาตรฐานการรายงานทางการเงินมาพิจารณาประกอบการทำงานของโปรแกรม เพื่อให้ได้วิธีการที่ถูกต้องครบถ้วน

6.3 การนำส่งข้อมูลประกอบงบการเงินให้กับ สตง. โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปเป็นโปรแกรมที่ใช้ในการบันทึกรายการต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานของ อ.อ.ป. ซึ่งนำไปใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการจัดทำงบการเงินที่ อ.อ.ป. ต้องจัดส่งให้กับ สตง. โดยงบการเงินที่แสดงในโปรแกรม ควรตรงกับข้อมูลประกอบงบการเงินจากแหล่งภายนอก ซึ่งผู้ปฏิบัติงานด้านบัญชี

/และการเงิน ...

และการเงินของหน่วยงานเขตต้องรวบรวมและจัดส่งให้กับผู้ตรวจสอบงบการเงินของ ส.บง. เพื่อตรวจสอบข้อมูลและรวบรวมข้อมูลเป็นงบการเงินของ อ.อ.ป. และจัดส่งให้กับ ส.ตง. เพื่อตรวจสอบ/สอบทานต่อไป ดังนั้นข้อมูลที่จัดส่งให้กับ ส.ตง. จึงมีทั้งข้อมูลที่ออกมาจากโปรแกรม เช่น บัญชีแยกประเภทของแต่ละรหัสบัญชี งบทดลองของแต่ละหน่วยงาน งบการเงินต่างๆ เป็นต้น และข้อมูลที่จัดทำนอกโปรแกรม ซึ่งเป็นข้อมูลรายละเอียดประกอบของแต่ละรายการ เช่น รายละเอียดประกอบของแต่ละรหัสบัญชี หนังสือสัญญาต่างๆ สมุดบัญชีเงินฝากธนาคาร เป็นต้น

6.4 งบการเงินจากโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป อ.อ.ป. มีรายงานทางการเงินที่ออกจากโปรแกรม ได้แก่ งบฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ งบต้นทุน บัญชีแยกประเภทของแต่ละบัญชี และงบทดลอง โดยโปรแกรมแสดงรายละเอียดของรายการต่างๆ ในรูปแบบยอดคงเหลือ ซึ่งไม่สามารถนำไปใช้เป็นรายงานทางการเงินที่จัดส่งให้กับ ส.ตง. หรือผู้บริหาร หรือผู้เกี่ยวข้องได้โดยตรง ต้องนำข้อมูลดังกล่าวมาจัดทำรายงานทางการเงินที่ตรงตามมาตรฐานรายงานทางการเงินอีกครั้ง ซึ่งเมื่อนำมาใช้ควบคู่กับการทำงานของ Excel ก็สามารถดำเนินการให้ได้งบการเงินที่ ส.ตง. หรือผู้ที่เกี่ยวข้องต้องการได้

7. ข้อเสนอแนะ/ข้อปฏิบัติในการดำเนินงานครั้งต่อไป

7.1 การใช้งานโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express ใน อ.อ.ป. เป็นการนำโปรแกรมที่ง่ายและไม่ซับซ้อนมาใช้ในการบันทึกรายการทางบัญชี ดังนั้นการทำงานโดยส่วนใหญ่ในโปรแกรมจึงใช้เมนูสมุดรายวัน (สมุดรายวันทั่วไป สมุดรายวันซื้อ สมุดรายวันขาย สมุดรายวันรับ และสมุดรายวันจ่าย) และใช้เมนูหลักบางเมนู เช่น เมนูซื้อ เมนูขาย เมนูการเงิน ซึ่งเป็นการทำงานที่ไม่ครบทุกฟีเจอร์ที่มีในโปรแกรม โดยไม่ได้นำเมนูสินค้ามาใช้ เนื่องจากโปรแกรมไม่สามารถรองรับข้อมูลจำนวนมากของสินค้าได้ แต่เมนูหลักที่ใช้อยู่ก็ยังใช้งานไม่สมบูรณ์เนื่องจากข้อมูลพื้นฐานของแต่ละหน่วยงานที่บันทึกในระบบยังคงปะปนและซ้อนทับกันอยู่ จึงควรจัดทำให้เป็นระบบระเบียบ เช่น รายละเอียดผู้จำหน่าย รายละเอียดลูกค้า รายละเอียดบัญชีเงินฝากธนาคาร เป็นต้น เพื่อให้การรวมข้อมูลทางการเงินของหน่วยงานไม่ซ้อนทับกัน และนำข้อมูลมาใช้งานในภาพรวมได้

7.2 การจัดทำใบเสร็จรับเงิน ส.บง. ได้ดำเนินการพัฒนาจนมีใบเสร็จรับเงินที่สามารถออกจากโปรแกรมบัญชีสำเร็จรูป Express ได้ แต่ยังไม่ได้นำมาใช้งานจริง เนื่องจากต้องดำเนินการติดตั้งและอบรมการใช้งาน รวมไปถึงการปรับปรุงรูปแบบการบันทึกรายการที่เกี่ยวข้องกับภาษีอากรต่างๆ โดยเฉพาะในส่วนของข้อมูลพื้นฐานที่จะต้องนำมาข้อมูลในการออกรายงานภาษีซื้อภาษีขาย นอกจากนี้ อ.อ.ป. มีแนวทางคำนวณภาษีหลายแนวทาง ทั้งการคำนวณแบบรวมภาษี และคำนวณแบบแยกภาษี และรหัสของลูกค้า/ผู้จำหน่ายที่ซ้ำซ้อนกันของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งแนวทางการจัดการในปัญหาคือการจัดการระบบการทำงานด้านบัญชีและการเงินขององค์กรที่เริ่มจากการบันทึกข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน การดำเนินงานเพื่อจัดการระบบการทำงานนี้ ควรมีผู้เชี่ยวชาญโปรแกรมบัญชี Express เป็นผู้ให้คำปรึกษา เพื่อให้การทำงานร่วมกับโปรแกรมมีประสิทธิภาพมากที่สุด

7.3 การจัดการสินค้าคงเหลือที่ไม่สามารถดำเนินการในโปรแกรมได้ เนื่องจากสินค้าของ อ.อ.ป. มีความหลากหลายและมีการผลิตที่ซับซ้อน หลายขั้นตอน และหลายผลิตภัณฑ์ แนวทางการทำงานของ อ.อ.ป. ในปัจจุบัน

/เหมาะสมกับ...

เหมาะสมกับการดำเนินงานดังกล่าวแล้ว คือการใช้โปรแกรม Express ควบคู่กับการเก็บข้อมูลใน Excel การดำเนินงานด้านสินค้าคงเหลือจึงต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ หากมีการปรับปรุงระบบการทำงานในด้านนี้ควรมีที่ปรึกษาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และมีความเข้าใจการทำงานของ อ.อ.ป. ในระดับหนึ่ง

7.4 การจัดการทรัพย์สินถาวร (ที่ดิน อาคาร อุปกรณ์และสวนป่า) ทรัพย์สินต่ำกว่าเกณฑ์ และทรัพย์สินระหว่างดำเนินการ โปรแกรมบัญชีสำเร็จรูปไม่สามารถนำเข้าข้อมูลของทรัพย์สินดังกล่าวได้ เนื่องจากรายละเอียดทรัพย์สินของ อ.อ.ป. มีนอกเหนือจากการซื้อขายปกติ อ.อ.ป. มีการโอนทรัพย์สินระหว่างหน่วยงาน ซึ่งโปรแกรมไม่รองรับการคำนวณค่าเสื่อมราคากรณีโอนทรัพย์สินระหว่างหน่วยงานนั้น อีกทั้งการจัดซื้อทรัพย์สินของ อ.อ.ป. มีการใช้งบประมาณจากหลายแหล่ง ทั้งจากงบประมาณของ อ.อ.ป. และงบประมาณจากเงินอุดหนุนรัฐบาล จึงต้องมีรายละเอียดที่ต้องบันทึกไว้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งโปรแกรมไม่รองรับกรณีนี้เช่นกัน การดำเนินงานที่ซับซ้อนเหล่านี้เป็นการดำเนินงานตามปกติของ อ.อ.ป. แต่ โปรแกรมไม่มีฟีเจอร์รองรับจึงทำให้ใช้งานในส่วนนี้ไม่ได้ ดังนั้นการดำเนินงานในเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินในปัจจุบัน หากมีการดำเนินการที่ละเอียดและรอบคอบอยู่แล้ว อีกทั้งมีการตรวจสอบที่เหมาะสมและรัดกุมก็สามารถใช้วิธีการดังกล่าวต่อไปได้

7.5 ในกรณีที่ อ.อ.ป. มีการพัฒนาระบบวางแผนทรัพยากรองค์กร (Enterprise Resource Planning : ERP) อ.อ.ป. สามารถนำคู่มือปฏิบัติงานทางด้านบัญชีและการเงินเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำขั้นตอนการดำเนินงานธุรกิจต่างๆ เพราะคู่มือดังกล่าวปรับปรุงจากการปรับปรุงขั้นตอนการบันทึกรายการทางบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานขั้นตอนต่างๆ ของธุรกิจ อ.อ.ป. เช่น การทำไม้ซุงสักสวนป่า การผลิตไม้แปรรูป การผลิตน้ำยางพารา เป็นต้น อีกทั้งการดำเนินงานด้านบัญชีและการเงินในปัจจุบันมีขั้นตอนที่ชัดเจนและเป็นไปในแนวทางเดียวกันมากขึ้น หากมีการปรับเปลี่ยนโปรแกรมที่นำมาใช้ในทางบัญชีและการเงิน ผู้ปฏิบัติงานน่าจะสามารถดำเนินงานได้ และปรับไปใช้โปรแกรมใหม่ได้ง่ายมากขึ้น